

EUR Research Information Portal

Rubriek 'Rechtspraak rechtspositie gedetineerden - Interne rechtspositie'

Publication status and date:

Published: 01/01/2024

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document License/Available under:

Article 25fa Dutch Copyright Act

Citation for the published version (APA):

Struijk, S. (2024). Rubriek 'Rechtspraak rechtspositie gedetineerden - Interne rechtspositie'. *Delikt en Delinkwent*, 2024(6), 208-212. Article 33. https://www.inview.nl/document/idaad816beda0f439b8acc61f236cf1bfb?ctx=WKNL_CSL_32

[Link to publication on the EUR Research Information Portal](#)

Terms and Conditions of Use

Except as permitted by the applicable copyright law, you may not reproduce or make this material available to any third party without the prior written permission from the copyright holder(s). Copyright law allows the following uses of this material without prior permission:

- you may download, save and print a copy of this material for your personal use only;
- you may share the EUR portal link to this material.

In case the material is published with an open access license (e.g. a Creative Commons (CC) license), other uses may be allowed. Please check the terms and conditions of the specific license.

Take-down policy

If you believe that this material infringes your copyright and/or any other intellectual property rights, you may request its removal by contacting us at the following email address: openaccess.library@eur.nl. Please provide us with all the relevant information, including the reasons why you believe any of your rights have been infringed. In case of a legitimate complaint, we will make the material inaccessible and/or remove it from the website.

DD 2024/33

Straffen en behandelen

Datum 22-05-2024

Datum	22-05-2024
JCDI	JCDI:ADS960562:1
Vakgebied(en)	Strafrecht algemeen (V)

a. Straftoemeting

1. Inleiding

Deze rubriek start met een bespreking van recente rechtspraak over de bijzondere voorwaarde dat een veroordeelde moet meewerken aan de controle van zijn gegevensdragers (paragraaf 2). Vervolgens geef ik in paragraaf 3 een overzicht van de wijzigingen in de landelijke oriëntatiepunten voor straftoemeting en OM-richtlijnen voor strafvordering die het afgelopen jaar (april 2023 - april 2024) zijn gepubliceerd. Ik sluit af met een signalering van enkele interessante wetsvoorstellen (paragraaf 4) en publicaties (paragraaf 5).

2. Rechtspraak: meewerken aan controle van gegevensdragers

Als mensen veroordeeld worden voor het bezit van kinderporno, is het voorkomen van recidive van groot belang. Immers: mensen die kinderporno kijken en bezitten houden de commerciële markt voor kinderporno in stand en dragen dus ook bij aan het seksueel misbruik dat voor het vervaardigen van de kinderporno plaatsvindt. In 2011 legde de rechtbank daarom voor het eerst als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf op 'dat verdachte controle op zijn computer door de reclassering dient toe te laten' (ECLI:NL:RBUTR:2011:BP3760). Wat die controle precies inhoudt, bleef vaag. In een ander vonnis uit 2011 formuleerde de rechtbank het al iets preciezer: 'dat [de veroordeelde] de politie, afdeling zeden, in de gelegenheid stelt op gezette tijden zijn computers, harde schijven, dvd's en andere gegevensdragers te controleren op de aanwezigheid van kinderpornografisch materiaal'. (ECLI:NL:RBHAA:2011:BT9003). Maar ook dit was niet precies genoeg. In verschillende arresten heeft de Hoge Raad nader aangegeven wat de eisen zijn aan oplegging van deze bijzondere voorwaarde. De controle op gegevensdragers breekt immers in op de persoonlijke levenssfeer van de veroordeelde. Deze veroordeelde moet de reclassering (eventueel bijgestaan door een expert) toegang verlenen tot zijn woning en gebruikersnamen en wachtwoorden ter beschikking stellen. De controle mag daarom van de Hoge Raad niet verder gaan dan nodig voor het toezicht. Dit is ook van belang in verband met de proportionaliteit van de straf.

In 2020 stelde de Hoge Raad dat voldoende precies moet zijn geformuleerd data) het toezicht betrekking heeft op hetgeen de veroordeelde moet doen of nalaten (bijvoorbeeld kinderporno vermijden); b) de controle beperkt dient te blijven tot het toezicht op dat doen of nalaten (en niet het hele leven van de veroordeelde wordt bekeken), zodat de persoonlijke levenssfeer van de veroordeelde niet meer dan nodig wordt beperkt; c) dat voldoende precies is geformuleerd waar, wanneer, hoe vaak, op welke wijze en door wie (naast de reclasseringsinstelling aan wie het uitoefenen van toezicht door de strafrechter is opgedragen) het toezicht

mag worden uitgeoefend, (HR 7 juli 2020, ECLI:NL:HR:2020:1215, NJ 2020/410, m.nt. N. Jörg, ECLI:NL:HR:2022:807, NJ 2022/250 m.nt. J.M. ten Voorde). Daarbij mag het gedragsvoorschrift geen gedrag te omvatten dat in feite neerkomt op het onbegrensd meewerken aan door de politie uit te oefenen dwangmiddelen (ECLI:NL:PHR:2022:57).

In 2022 zegt de Hoge Raad dat er weliswaar geen wettelijke regeling is voor het houden van toezicht op de naleving van gedragsvoorwaarden, maar dat de rechter bij het geven van een toezichtsoverdracht nadere invulling kan geven aan de manier waarop dat toezicht kan plaatsvinden. Daarbij moet zijn gewaarborgd dat het toezicht niet leidt tot een meer dan beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de veroordeelde. Het toezicht moet voldoende precies zijn geformuleerd. In een ander arrest vernietigde de Hoge Raad een uitspraak van het hof omdat het hof niet duidelijk had geformuleerd hoe het meewerken aan de controle van gegevensdragers zich precies verhoudt tot de in de bijzondere voorwaarde bedoelde gesprekken met de reclassering en omdat het hof niet duidelijk had gemaakt met welke frequentie en op welke wijze de controles van de gegevensdragers mogen worden uitgevoerd, welke (politie)functionarissen daarbij betrokken mogen zijn en hoe is gewaarborgd dat de persoonlijke levenssfeer van de verdachte daarbij niet verdergaand wordt beperkt dan nodig is voor het beoogde toezicht (ECLI:NL:HR:2021:248). Is er sinds dit arrest nu voldoende duidelijkheid over de vormgeving van het toezicht op de bijzondere voorwaarde dat de verdachte moet meewerken aan controle van zijn gegevensdragers?

Uit een zoekslag op rechtspraak.nl (met de trefwoordcombinatie “bijzondere voorwaarde” and “controle” and “kinderporno” and “*dragers”) blijkt dat er sinds het arrest van de Hoge Raad van 29 november 2022 51 uitspraken zijn geweest waarin als bijzondere voorwaarde wordt opgelegd dat de veroordeelde moet meewerken aan de controle van zijn gegevensdrager. Deze voorwaarde wordt meestal opgelegd als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke gevangenisstraf, maar soms ook bij een terbeschikkingstelling met voorwaarden of een voorwaardelijke PIJ. In de uitspraken wordt bijna altijd dezelfde ‘bouwsteen’ gebruikt om de voorwaarde en het toezicht daarop te formuleren. Een voorbeeld daarvan is:

“De veroordeelde vermijdt dat hij in aanraking komt met kinderpornografisch materiaal en vermijdt dat er kinderporno grafisch materiaal op zijn digitale gegevensdragers komt. De veroordeelde onthoudt zich op welke wijze dan ook van:

- het seksueel getint communiceren met minderjarigen;
- het bezoeken van een digitale omgeving waarin kinderporno grafisch materiaal kan worden verkregen;
- het bezoeken van een digitale omgeving waarin over seksuele handelingen met minderjarigen wordt gecommuniceerd.

De veroordeelde bespreekt tijdens de gesprekken met de reclassering hoe hij denkt dit gedrag te voorkomen. Hij werkt mee aan controle van digitale gegevensdragers tijdens een huisbezoek. Hij verschaft toegang tot alle aanwezige computers, smartphones en andere digitale gegevensdragers waarop afbeeldingen kunnen worden opgeslagen of waarmee het internet kan worden benaderd. Hij verstrekt de wachtwoorden die nodig zijn voor deze controle. De controle op digitale gegevensdragers vindt maximaal drie keer per jaar plaats. De controle is gericht op de vraag of de veroordeelde kinderpornografisch materiaal vermijdt. De controle strekt er niet toe een beeld te krijgen van het persoonlijke leven van de veroordeelde. De reclassering kan voor technische ondersteuning een deskundige meenemen, ook als dit een opsporingsambtenaar is die deskundig is op digitaal gebied. Bij de controle kan gebruik worden gemaakt van een hulpmiddel dat een indicatie geeft of kinderpornografisch materiaal aanwezig is.” (ECLI:NL:RBLIM:2024:1728)

Toch zijn er nog verschillen in de wijze waarop de rechtbank het toezicht voorschrijft. In dertien uitspraken wordt aan de bouwsteen toegevoegd dat de veroordeelde ook geen wisprogramma's op zijn digitale apparatuur aanwezig mag hebben. In twee uitspraken wordt daar nog aan toegevoegd dat de veroordeelde ook geen gebruik mag maken van TOR, Tails en VPN. In één vonnis is de rechtbank nog strenger door als voorwaarde toe te voegen: ‘dat verdachte zich onthoudt van het gebruik van alle Social Media, zoals (maar niet beperkt tot) Snapchat, LinkedIn, Facebook, Instagram, Twitter, WhatsApp, YouTube, Pinterest, TikTok, Tumbler, Vine, Periscope, WeChat, Google+, Skype, QQ, Twilio, Tagged, Line, Badoo, Causes, Nimbuzz!,

Tango, Disqus, etc. Dit geldt niet voor TEAMS, dit mag verdachte gebruiken voor zover dit nodig is voor zijn werk.'. Deze toevoeging aan de bouwsteen lijkt de persoonlijke levenssfeer van de veroordeelde echter verdergaand te beperken dan nodig is.

Naast deze verschillen in de gedragsvoorschriften, verschillen de vonnissen in de wijze waarop het toezicht plaats moet vinden. In zeventien vonnissen wordt voorgeschreven dat de controle 'slechts op zodanige wijze [mag] worden uitgevoerd dat niet door een persoon kennis wordt genomen van de inhoud van digitale bestanden (geautomatiseerde controle is derhalve wel toegestaan)'. De controle moet dus plaatsvinden met behulp van software dat de inhoud van de gegevensdragers kan vergelijken met een set bekende afbeeldingen van kinderporno. Een toezichthouder hoeft dan niet zelf door alle bestanden heen te klikken. In twee uitspraken wordt daar echter aan toegevoegd dat het onderzoek ook kan bestaan uit het handmatig en visueel onderzoeken van die gegevensdragers (ECLI:NL:RBROT:2023:812; ECLI:NL:GHAMS:2023:2839). In de andere 33 vonnissen wordt alleen gesteld dat bij de controle gebruik *kan* worden gemaakt van een hulpmiddel dat een indicatie geeft of kinderporno aanwezig is (bijvoorbeeld ECLI:NL:RBAMS:2023:1568). Hier mogen toezichthouders dus wel zelf door de bestanden heen klikken.

Niet alleen de wijze waarop de controle plaatsvindt, verschilt tussen vonnissen, ook de vraag wie mag controleren wordt niet eenduidig beantwoord. De reclassering mag een deskundige meenemen voor de controle, maar in twee vonnissen blijft onbenoemd wie die deskundigen mogen zijn, in 15 vonnissen wordt uitdrukkelijk benoemd dat de deskundige géén opsporingsambtenaar mag zijn, terwijl in 33 andere uitspraken uitdrukkelijk wordt benoemd dat dit óók een opsporingsambtenaar mag zijn.

Er zijn dus verschillen in de wijze waarop het toezicht op de bijzondere voorwaarde van meewerken aan de controle op gegevensdragers wordt vormgegeven. De Hoge Raad heeft zich niet uitgesproken over wat er gecontroleerd mag worden, hoe vaak, hoe en door wie. De Hoge Raad heeft alleen gezegd dat die vragen in een vonnis precies geformuleerd beantwoord moeten worden. Wat mij betreft ligt het niet voor de hand dat de wetgever de controle op gegevensdragers verder normeert, omdat technologische ontwikkelingen een kader mogelijk snel weer achterhaald laat zijn. Het lijkt mij voor de rechtseenheid en voor duidelijke werkafspraken tussen de reclassering en de politie wel wenselijk dat rechters meer op één lijn gaan zitten voor hoe de controles eruit moeten zien.

3. Landelijke oriëntatiepunten en richtlijnen voor strafvordering

Het afgelopen jaar zijn de oriëntatiepunten voor straftoemeting en LOVS-afspraken van de rechtsprekende macht voor volwassen verdachten voor één delict gewijzigd per 24 november 2023:

- Art. 310-311 Sr (Inbraak/insluiting).

Voor jeugdige verdachten zijn de oriëntatiepunten niet gewijzigd.

Op het terrein van de OM-richtlijnen voor strafvordering zijn het afgelopen jaar diverse aanwijzingen en richtlijnen gewijzigd of in werking getreden:

- Aanwijzing Slachtoffers in het strafproces, 13 februari 2024, *Stcrt.* 2024, 4318.
- Aanwijzing Sociale Zekerheidsfraude, 25 september 2023, *Stcrt.* 2023, 26247.
- Richtlijn voor strafvordering niet opvolgen ambtelijk bevel of gedragsaanwijzing, 24 juli 2023, *Stcrt.* 2023, 20121.
- Richtlijn voor strafvordering wederspanning, 24 juli 2023, *Stcrt.* 2023, 20089.
- Richtlijn voor strafvordering belediging, 24 juli 2023, *Stcrt.* 2023, 20092.
- Richtlijn voor strafvordering 138aa Sr (uithalers), 28 augustus 2023, *Stcrt.* 2023, 22687.
- Richtlijn voor strafvordering opiumwet, softdrugs, 28 augustus 2023, *Stcrt.* 2023, 22686.

- Richtlijn bestuurlijke strafbeschikkingsbevoegdheid fysieke leefomgevingsfeiten (art. 257ba, tweede lid sv), 14 december 2023, *Stcrt.* 2023, 34329.
- Richtlijn voor strafvordering doxing, 25 december 2023, *Stcrt.* 2023, 32682.
- Richtlijn voor strafvordering strafrechtelijke aansprakelijkheid voor de aanvoer van niet of onjuist gedocumenteerde vreemdelingen, 22 december 2023, *Stcrt.* 2023, 33190.
- Richtlijn voor strafvordering dieren mishandeling, dierendoding, dierenverwaarlozing, bijtincidenten en overtreding houdverbod dieren, 27 december 2023, *Stcrt.* 2023, 32694.
- Richtlijn voor strafvordering niet opvolgen ambtelijk bevel of gedragsaanwijzing, 28 december 2023, *Stcrt.* 2023, 32695.
- Richtlijn voor strafvordering feitgecodeerde misdrijven en overtredingen, 1 maart 2024, *Stcrt.* 2024, 5987.
- Richtlijn voor strafvordering bij meerderjarige veelplegers (in het bijzonder de vordering van de ISD-maatregel bij stelselmatige daders), 18 april 2024, *Stcrt.* 2024, 12573.

4. Wetten en wetsvoorstellen

Op 1 juli 2024 zal de 'Wet seksuele misdrijven' (36222) in werking treden. Daarmee wordt de strafbaarstelling van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gemoderniseerd. Naast de verruiming van de strafbaarheid van aanranding en verkrachting en de strafbaarstelling van seksuele intimidatie en sexchatting met kinderen gaan de maximumstraffen voor een aantal seksuele misdrijven omhoog, zoals bij seksueel misbruik van kinderen en kwetsbaren.

Daarnaast zijn er twee nieuwe, voor straffoemeting relevante, wetsvoorstellen aanhangig bij de Tweede kamer:

- Het wetsvoorstel 'Verhoging strafmaximum deelneming terroristische organisatie' (36460) is in behandeling bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel beoogt het wettelijk strafmaximum van deelneming aan een terroristische organisatie te verhogen van vijftien naar twintig jaar gevangenisstraf als de terroristische organisatie tot oogmerk heeft om de meest ernstige terroristische misdrijven, zoals aanslagen, te plegen.
- Het wetsvoorstel '[Verhoging wettelijke strafmaxima mensensmokkel](#)' (36414), waarmee wordt beoogd het strafmaximum van mensensmokkel te verhogen van zes naar acht jaar gevangenisstraf, is in voorbereiding bij de Tweede Kamer.

5. Publicaties

Ten slotte wordt nog een aantal empirische onderzoeken gesignaleerd op het terrein van de straffoemeting.

- Pieter Verrest en Tamara Trotman doen verslag van een serie discussiebijeenkomsten bij de sectoren strafrecht van de gerechtshoven over consistente straffoemeting (P.A.M. Verrest & T.B. Trotman, 'Consistente straffoemeting', *Boom Strafblad* 2023-1, p. 19-27).
- Sonja Meijer e.a. onderzochten of recidivisten van ernstige delicten zwaarder worden bestraft dan first offenders (S. Meijer, *Langdurige(r) detentie na recidive van ernstige gewelds- en zedenmisdrijven*, Nijmegen: Radboud Universiteit 2023).

- Maartje Verdickt vond dat spijtbetuigingen van de verdachte de straffoemeting kunnen beïnvloeden. (M. Verdickt, "Rechter, het spijt me." Beïnvloedt het de sanctie?', AA 2023/0401, p. 401-409)
- Rosa Koenraadt en Pauline Schuyt onderzochten in hoeverre de rechter bij de straffoemeting rekening houdt met financiële problemen van de verdachte: de rechter legt andere straffen op (R.M. Koenraadt en P.M. Schuyt. (2024). Schulden en boetes. Tijdschrift voor Criminologie (66) online first).
- Buisman en Jansen onderzochten de straffoemeting bij femicide: gemiddeld werd er zo'n 12 jaar opgelegd (S.S. Buisman & M.D. Jansen, 'Moord en doodslag met een seksistisch oogmerk', *Delikt en Delinkwent* 2023, 66, p. 884-9110).
- Marleen Nagtegaal en Tessa van den Broek onderzochten de toepassing van de gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel (GVM). De maatregel is in 2021 81 keer opgelegd (M.H. Nagtegaal & T. van den Broek, *De gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel in 2021*, Cahier 2023-15, Den Haag: WODC 2023).
- Lucia Mebius e.a. onderzochten in hoeverre de strafrechter het afgeven van een zorgmachtiging ex [artikel 2.3](#) Wet forensische zorg combineert met het opleggen van een straf, zoals een voorwaardelijke gevangenisstraf met bijzondere voorwaarden (L.A. Mebius, M.M. Prinsen, M.M. Kempes & M.J.F. van der Wolf, 'Welke stok achter welke deur? Verminderde toerekeningsvatbaarheid én oplegging van bijzondere voorwaarden gecombineerd met afgifte van een (civielrechtelijke) zorgmachtiging', *Sancties* 2024, 17(2), p. 62-71).
- Hanneke Creemers & Jessica Asscher vonden dat jeugdigen die voor een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf een vrijheidsbenemende sanctie opgelegd krijgen sneller en vaker recidiveren, en dat ook detentieduur verband houdt met de kans op recidive (H.E. Creemers & J.J. Asscher, 'De effectiviteit van sancties voor jeugdigen veroordeeld voor ernstige gewelds- en zedenmisdrijven', *Boom Strafblad* 2023, 1, p. 35-44).
- Sanne Boschman en Suzan Verweij en Gijs Weijters verrichtten een literatuurstudie naar de vraag in hoeverre strafdoelen als vergelding, afschrikking en resocialisatie bereikt worden door korte vrijheidsstraffen op te leggen (S. Boschman, S. Verweij & G. Weijters, *Korte vrijheidsstraffen*, Cahier 2023-7, Den Haag: WODC 2023).
- Hilde Wermink en Arjan Blokland e.a. berekenden dat de staat 400 miljoen euro kan besparen als korte gevangenisstraffen zouden worden vervangen door taakstraffen (A.A.J. Blokland, P.M. Schuyt & H.T. Wermink, 'Wat is vergelding ons waard?', *Boom Strafblad* 2023-1, p. 28-34; H.T. Wermink, J. Been, P. Schuyt e.a., 'De prijs van vergelding', *Tijdschrift voor Criminologie* 2023, 65(3), p. 269-296).

S.G.C. van Wingerden

b. Rechtspraak rechtspositie van gedetineerden

(De in deze rubriek genoemde uitspraken van de beroepscommissie zijn te vinden op de website: www.rsj.nl)

1. Interne rechtspositie

Visitatie vormt geen onderdeel van de te volgen procedure bij de uitvoering van een urinecontrole

Klager is in beklag opgekomen tegen een hem opgelegde disciplinaire straf van vijf dagen opsluiting in zijn eigen cel, zonder televisie, vanwege het niet meewerken aan een urinecontrole. Meer concreet wilde hij bij een urinecontrole zijn hand niet voor zijn geslachtsdeel weghalen toen hem dat werd verzocht te doen. De inrichting achtte het in het geval van klager een dergelijke strengere procedure voor de afname van de urinecontrole nodig, in de vorm van nader visueel onderzoek van zijn geslachtsdeel naar eventuele attributen om fraude mogelijk te maken. Dat was het doel, aldus het standpunt van de directeur in beroep. Daarbij gaf hij bovendien te kennen dat fouilleren en/of visiteren onderdeel is van de procedure afname urinecontrole. Dit maakt dat de BC het feitencomplex zo verstaat dat klager ter voorkoming van fraude is opgedragen mee te werken aan een visitatie. In dat verband is van belang dat het (fouilleren en) visiteren van de gedetineerde geen onderdeel vormt van de procedure die moet worden gevolgd bij het uitvoeren van een urinecontrole zoals voorgeschreven in de Regeling Urinecontrole penitentiaire inrichtingen. Indien de directeur dat in een situatie noodzakelijk acht, biedt artikel 29 Penitentiaire beginselenwet (hierna: Pbw) daar een grondslag voor. Kijkend naar de wetsgeschiedenis constateert de BC dat het bij een op deze grondslag geboden onderzoek in het belang van de handhaving van de orde en veiligheid kan gaan om zowel een controle die steekproefsgewijs wordt uitgevoerd als om gericht onderzoek op grond van een bijzondere verdenking. Gelet op het aan fraudepreventie gerelateerde standpunt van de directeur, begrijpt de BC dat geen sprake is geweest van een bijzondere verdenking jegens klager, noch dat de visitatie op grond van een steekproef heeft plaatsgevonden. Gelet daarop wordt de toets van de vereiste noodzakelijkheid in het belang van de orde of de veiligheid van de inrichting naar het oordeel van de BC niet doorstaan. Nu de directeur klager niet in redelijkheid kon verplichten mee te werken aan de visitatie, kon hij klager ook niet in redelijkheid de bestreden disciplinaire straf opleggen voor zijn weigering daaraan mee te werken. Van het niet meewerken aan een urinecontrole is ook niet gebleken. De beslissing van de directeur moet daarom als onredelijk en onbillijk worden aangemerkt. Volgt gegrondverklaring van het beroep, met vernietiging van de uitspraak van de beklagcommissie en alsnog de gegrondverklaring van het beklag. Nu de rechtsgevolgen van de bestreden beslissing niet meer ongedaan zijn te maken, kent de BC aan klager een tegemoetkoming toe van €50,-. (BC 16 januari 2024, 22/26526/GA)

Niet-ontvankelijk in beroep indien enkel is aangevoerd dat de beklagcommissie procedurefouten heeft gemaakt

Het door klager ingesteld beklag tegen een disciplinaire straf van drie dagen opsluiting in zijn cel, zonder televisie, is door de beklagcommissie ongegrond verklaard. In beroep heeft klager vervolgens alleen aangevoerd dat de beklagcommissie procedurefouten heeft gemaakt. De ontvankelijkheid wordt in dezen scherp geborgd door de BC. Eventuele procedurefouten van de beklagcommissie zijn namelijk volgens de BC niet relevant voor de behandeling van het beroep, omdat het beklag in beroep opnieuw kan worden beoordeeld. Omdat er in beroep verder inhoudelijk geen gronden zijn aangevoerd door klager, is het beroepschrift onvoldoende 'met redenen omkleed' en volgt de niet-ontvankelijkverklaring van klager in diens beroep. (BC 29 november 2023, 22/27475/GA)

Aanscherping van gevallen van vormverzuimen waarin de BC ambtshalve de ontvankelijkheid van klager in beroep toetst

Ook in een andere beroepszaak heeft de BC scherp toegezien op de ontvankelijkheidsdrempel in beroep. In een vierledig door klager ingesteld beklag, gericht tegen onder meer vormverzuimen, heeft de beklagcommissie van Justitieel Complex Zaanstad drie klachten ongegrond verklaard en klager in het overige beklag niet-ontvankelijk verklaard. Ten aanzien van hetgeen door klager is aangevoerd inzake de gestelde vormverzuimen ziet de BC geen aanleiding om aan de mededeling van de directeur ter zitting in beklag te twifelen dat 'de rapporten' aan klager zijn aangezegd. De BC merkt daarbij op dat het aanzeggen van een verslag alleen een vereiste is voor het opleggen van een disciplinaire straf en niet voor een ordemaatregel. Voorts overweegt de BC in lijn met eerdere jurisprudentie (BC 15 januari 2019, R-18/621/GA) dat een uitzonderlijke situatie, zoals de corona-uitbraak ten tijde van de hier bestreden beslissing, het telefonisch horen in plaats van het horen in persoon kan rechtvaardigen. Er is dan ook geen sprake van de door klager gestelde formele gebreken. De BC verklaart daarom de beroepen inzake het betreffend drietal beklagen ongegrond. Ten aanzien van een ander beklagonderdeel inzake het niet voldoen aan het vormvereiste van de hoorplicht,

wordt vastgesteld dat de beklagcommissie dit niet heeft aangemerkt als een aanvulling op de overige klachten, maar als een nieuw beklag en op dat beklag uitspraak heeft gedaan. De BC overweegt hieromtrent dat uit de wetsgeschiedenis blijkt dat tegen een schending van de hoorplicht als bedoeld in art. 57 Pbw - anders gezegd, het recht te worden gehoord, hetgeen volgens de BC een van de belangrijkste vormvereisten is - geen afzonderlijk beklag openstaat. Niettemin kan een dergelijke schending er wel toe leiden dat het beklag tegen de beslissing waaromtrent betrokkene vooraf had moeten worden gehoord, door de beklagcommissie of de BC gegrond wordt geacht ([Kamerstukken II 1994/95, 24263, nr. 3](#), p. 71). Bovendien leidt de BC hieruit af dat het niet de bedoeling van de wetgever is geweest dat afzonderlijk beklag openstaat tegen een (of meer) vormverzuim(en), maar dat over het niet voldoen aan eventuele vormvereisten kan worden geklaagd wanneer de gedetineerde het inhoudelijk niet eens is met de beslissing die is genomen. Ook toetst de BC in voorliggende zaken ambtshalve of klager kan worden ontvangen in zijn beroep en - met uitzondering van de tijdigheid van het indienen van beklag - of klager kan worden ontvangen in zijn beklag, de reikwijdte van het beklag, of degene die de beslissing heeft genomen daartoe bevoegd is, en ten slotte of is voldaan aan de hoorplicht. Voor alle overige vormvereisten geldt volgens de BC dat:

“de gedetineerde reeds in beklag melding moet hebben gemaakt van het gestelde vormverzuim bij een inhoudelijke klacht tegen een beslissing. Als de gedetineerde pas voor het eerst in beroep stelt dat sprake is geweest van een vormverzuim, beschouwt de beroepscommissie dat als te laat. Dergelijke stellingen zullen worden aangemerkt als buiten de reikwijdte van het beklag vallend en de beroepscommissie zal zich daarover in beginsel niet uitlaten.”

Gelet op het bovenstaande volgt ten aanzien van dit beklagonderdeel vernietiging van de uitspraak van de beklagcommissie met alsnog niet-ontvankelijkverklaring van klager in dit beklag (in plaats van de door de beklagcommissie uitgesproken ongegrondverklaring). (BC 16 februari 2024, 21/22388/GA, 21/22389/GA, 21/22390/GA en 21/22391/GA)

Verlengd verblijf in PPC o.g.v. een RM, na afloop van strafrechtelijke titel

Klager verbleef in een PPC toen de strafrechtelijke titel voor zijn vrijheidsbeneming afliep. Wel bestond er op dat moment ten aanzien van hem een RM op grond van de Wzd, uitgaande van en strekkende tot een verblijf als bedoeld in die wet. Dat verblijf betreft op grond van art. 1, achtste lid, aanhef en onder a, Wzd niet zijnde een PI. Onder verwijzing naar die wetsbepaling alsook de uitspraak van de rechtbank Gelderland van 25 mei 2023 (ECLI:NL:RBGEL:2023:2958) wordt door klager betoogd dat zijn RM niet ten uitvoer mag worden gelegd in een PI en dat de gekozen voortzetting van zijn verblijf in het PPC is te beschouwen als wederrechtelijke vrijheidsberoving. Nu het klaagschrift niet is gericht tegen de RM zelf, maar tegen de plaats waar die ten uitvoer werd gelegd, hetgeen een beslissing van de directeur betreft, wordt klager in zijn beklag ontvangen door de beklagrechter. In beroep, ingesteld door klager, wordt de ontvankelijkheid bevestigd door de BC. Inhoudelijk stelt de BC vast dat klager van 20 mei 2023 tot en met 8 juni 2023 in het PPC Scheveningen heeft verbleven, nadat zijn strafrechtelijke titel was geëindigd en de civiele rechter een RM op grond van de Wzd had uitgesproken. Van belang is dat het PPC Scheveningen (tevens) is aangewezen als HVB, waarin dus op grond van art. 9, tweede lid, aanhef en onder h, Pbw ‘alle[n] aan wie krachtens rechterlijke uitspraak of beschikking of door het openbaar gezag rechtens hun vrijheid is ontnomen, voor zover geen andere plaats voor hen is bestemd of voor zolang opname in de voor hen bestemde plaats niet mogelijk is’ kunnen worden geplaatst. Vastgesteld wordt dat een RM kan worden aangemerkt als de hier bedoelde ‘rechterlijke uitspraak’, terwijl ook onbetwist is dat opname in een voor klager bestemde plaats tot en met 8 juni 2023 niet mogelijk was. Dat laatste is van belang omdat er voor klager dus de noodzaak bestond tot een verblijf gedurende een overbruggingsperiode. Hoewel een RM in beginsel niet in een PPC ten uitvoer dient te worden gelegd, kon klager daar naar het oordeel van de BC wel ter overbrugging verblijven voor de periode waarin de voor hem bestemde, Wzd-accommodatie nog niet mogelijk was. De voornoemde bepaling van art. 9 Pbw biedt daar als zodanig de mogelijkheid en grondslag toe. Alternatief volgens diezelfde wettelijke grondslag zou zijn, zo voegt de BC daar nog aan toe, dat klager in een regulier HVB had moeten verblijven in afwachting van een geschikte Wzd-accommodatie. Nu de BC niet kan inzien waarom dat - feitelijk of juridisch - de voorkeur zou hebben boven een kortdurend voortgezet verblijf in het PPC, waar men al bekend was met klager en diens problematiek, verklaart zij het beroep ongegrond. (BC 18 december 2023, 23/34391/GA)

Het in Bijlage 1 bij ontoelaatbaar gedrag opgenomen 'fysiek agressief gedrag' ziet op gedrag richting personeel of medege-detineerden

De beklagcommissie bij de PI Heerhugowaard heeft het beklag van klager, gericht tegen de beslissing hem uit te sluiten van promotie wegens het inslaan van zijn celraam, gegrond verklaard met toekenning van een tegemoetkoming van € 40,-. Klager zelf erkent dat hij het raam heeft vernield, maar betoogt dat dat per ongeluk is gebeurd, uit enthousiasme bij hem over de uitslag van een voetbalwedstrijd. Hij betwist dat er sprake zou zijn van fysieke agressie tegen de inventaris en daarmee van ontoelaatbaar gedrag, zoals door de directeur is aangevoerd als grond voor uitsluiting van promotie. De centrale vraag die daarom in beroep ter beantwoording voor de BC voorligt is of het gedrag van klager kan worden aangemerkt als ontoelaatbaar gedrag, en of klager om die reden terecht is uitgesloten van promotie. Op grond van de door de BC aangehaalde Bijlage 1 bij de Regeling SPOG is sprake van ontoelaatbaar gedrag als de gedetineerde zich fysiek agressief gedraagt of het personeel of een medege-detineerde ernstig bedreigt. In de nota van toelichting op een wijziging inzake het systeem van promoveren en degraderen (*Stcrt.* 2020, 49131) staat als nadere duiding van ontoelaatbaar gedrag dat het daarbij gaat om 'fysiek agressief gedrag of ernstige bedreigingen ten opzichte van personeel of medege-detineerden'. Hoewel deze tekst voor meerderlei uitleg vatbaar is, ligt het volgens de BC in de rede om ook voor het bedoelde fysiek agressieve gedrag aan te nemen dat dit ziet op gedrag richting personeel of medege-detineerden. Dat is in het geval van klager niet zo nu het zijn celraam betreft. Ook de directeur heeft het gedrag van klager omschreven als 'fysiek agressief gedrag richting de inventaris', zonder dat er sprake was van agressief gedrag richting het personeel of een medege-detineerde. Naar het oordeel van de BC kan zodoende de conclusie van de directeur, dat met het gedrag van klager sprake is van ontoelaatbaar gedrag, in dit geval niet worden gevolgd. Nu het gedrag van klager naar het oordeel van de BC wel kan worden aangemerkt als ongewenst gedrag, had de directeur bij de beslissing om klager uit te sluiten van promotie een nadere belangenafweging moeten maken. Dat heeft hij niet gedaan en dus volgt ongegrondverklaring van het directeursberoep en bevestiging van de uitspraak van de beklagcommissie, met wijziging van de gronden. (BC 18 oktober 2023, 23/32319/GA)

Beslissing geen koosjere voeding te verstrekken moet geschieden met raadpleging van advies van de rabbijn

Klager is in het voorjaar van 2023 binnengekomen in het PPC Scheveningen en heeft bij zijn intake verzocht om koosjere voeding. Ook daarna heeft hij meermaals hierom verzocht, maar die verzoeken zijn telkens geweigerd. Tijdens de beklagprocedure werd duidelijk dat, toen klager voorheen gedetineerd zat in het PPC van het JC Zaanstad, de rabbijn aldaar negatief had geadviseerd over koosjere voeding. In beroep heeft de directeur ter zitting toegelicht dat dit advies bij binnenkomst van klager nog niet bekend was. Nu eveneens de rabbijn, die verbonden was aan het PPC Scheveningen, niet (direct) beschikbaar was om een advies uit te brengen, is klager bij binnenkomst geen koosjere voeding verstrekt. Op een later moment is navraag gedaan bij het PPC van het JC Zaanstad, waaruit bleek dat door de rabbijn aldaar een negatief advies was afgegeven. Dit negatieve advies is toen overgenomen in het PPC Scheveningen, waarmee het niet verstrekken van koosjere voeding is gecontinueerd. Pas nadat de rabbijn bij het PPC Scheveningen zelf een advies had uitgebracht, dat positief luidde, is klager alsnog koosjere voeding verstrekt. Het relevante toetsingskader voor de BC is in dezen de in art. 44, derde lid, Pbw opgenomen zorgplicht voor de directeur bij het verstrekken van voeding, in combinatie met de circulaire Richtlijnen met betrekking tot belijders van de joodse godsdienst in justitiële inrichtingen (hierna: de circulaire). Uit art. 1.2 van de circulaire volgt dat als een gedetineerde bij binnenkomst of vlak daarna in een inrichting om koosjere voeding verzoekt, aan dit verzoek zo veel mogelijk wordt voldaan. Vervolgens wordt de rabbijn van de inrichting om advies gevraagd, op grond waarvan nadien wordt besloten om de verstrekking van koosjere voeding al dan niet te continueren. Van belang is voorts paragraaf 4.4.1 van de huisregels van het PPC Scheveningen waaruit volgt dat als een gedetineerde vanuit een andere inrichting is overgeplaatst, het verzoek zal worden getoetst bij de inrichting van herkomst alvorens de koosjere voeding wordt verstrekt. Inhoudelijk stelt de BC vast dat klager vanaf binnenkomst op 3 mei 2023 tot aan het positief afgegeven advies van de rabbijn bij het PPC Scheveningen geen koosjere voeding is verstrekt. De vraag die de BC ter beoordeling voorligt, is of klager na binnenkomst naar aanleiding van zijn verzoek (direct) koosjere voeding had moeten worden verstrekt. De BC betreft hierbij tevens informatie van de Dienst Geestelijke Verzorging en begrijpt vervolgens, alle regelgeving en informatie in onderlinge samenhang

bezien, de te volgen procedure bij overplaatsingen als volgt:

“In geval in de inrichting van herkomst door de rabbijn die is verbonden aan die inrichting een positief advies is afgegeven, wordt dit advies overgenomen in de nieuwe inrichting en behoeft bij de rabbijn verbonden aan de nieuwe inrichting geen nieuw advies te worden opgevraagd. In geval in de inrichting van herkomst door de rabbijn die is verbonden aan die inrichting een negatief advies is afgegeven, kan dit advies in de nieuwe inrichting worden overgenomen totdat - naar aanleiding van een verzoek van de gedetineerde om koosjere voeding - de rabbijn in de nieuwe inrichting een nieuw advies heeft afgegeven.”

De BC stelt vast dat in het onderhavige geval de directeur zonder raadpleging van enig advies heeft beslist om klager bij binnenkomst geen koosjere voeding te verstrekken, terwijl niet is gebleken van een onmogelijkheid als zodanig om koosjere voeding te verstrekken. Daarmee heeft de directeur naar het oordeel van de BC in strijd met zowel de circulaire als de huisregels gehandeld. Volgt gegrondverklaring van het beroep en alsnog gegrondverklaring van het beklag. Nu de rechtsgevolgen van de bestreden beslissing niet meer ongedaan zijn te maken en klager kosten heeft gemaakt om zelf koosjere voeding te bereiden, kent de BC aan klager een tegemoetkoming toe wegens het ondervonden ongemak. Gelet op de periode van klagers binnenkomst in het PPC Scheveningen tot aan de uitspraak van de beklagcommissie, te weten 36 dagen, acht de BC een tegemoetkoming van € 60,- passend. (BC 23 januari 2024, 23/34454/GA)

S. Struijk

2. Plaatsing en overplaatsing

Ontvankelijkheid (motivering van het beroepschrift)

Klagers raadsman heeft beroep ingesteld. In dat beroepschrift staat:
“Gronden

Op nader aan te voeren gronden.

Klager kan zich niet verenigen met de plaatsing op de BPG, omdat hij geen beheersproblematisch [sic] gedetineerde is.”

Naar het oordeel van de BC voldoet het beroepschrift hiermee niet aan de eis dat dit met redenen is omkleed, omdat de enkele opvatting dat klager geen beheersproblematische gedetineerde zou zijn, nagenoeg inherent is aan het in rechte opkomen tegen de beslissing om hem op de afdeling voor beheersproblematische gedetineerden (BPG-afdeling) te plaatsen. Klagers raadsman heeft geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om binnen de gegeven termijn alsnog de gronden van het beroep mede te delen. De BC verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn beroep. (BC 8 maart 2024, 23/36164/GB)

Horizontale overplaatsing; gedetineerden met een vlucht-/maatschappelijk risico (GVM)

De BC toetst overplaatsingsbeslissingen - sinds enkele jaren bijna altijd expliciet - eerst aan artikel 25, zevende lid, (al dan niet onherroepelijk veroordeelden) of artikel 24, eerste lid, (gedetineerden voor veroordeling in eerste aanleg) van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden (RSPOG). Hierin is - kort gezegd - het uitgangspunt van arrondissementale plaatsing van gedetineerden vastgelegd. De regelgever heeft hierop in 2022 een uitzondering gecreëerd. De bepalingen zijn niet meer van toepassing op gedetineerden met de GVM-status ‘verhoogd’ (of ‘hoog’, kennelijk). Hoewel uit de toelichting op de wijziging van de Regeling volgt dat verweerder een GVM-gedetineerde waar mogelijk regionaal zal plaatsen, is dit van ondergeschikt belang. Verweerder moet onder andere rekening houden met de mogelijke gevaren die de plaatsing oplevert (*Stcrt.* 2022, 33928). In deze uitspraak benoemt de BC vervolgens ook niet meer wat het uitgangspunt qua arrondissement zou zijn. De discussie tussen partijen ziet hier ook niet op. Die gaat vooral over de noodzaak van de overplaatsing uit de inrichting van herkomst. De informatie daarover is

naar het oordeel van de BC voldoende concreet om te kunnen concluderen dat een overplaatsing in het kader van het bewaren van de orde, rust en veiligheid in de PI Achterhoek gerechtvaardigd was. Het beroep wordt ongegrond verklaard. (BC 12 februari 2024, 23/24288/GB)

P. de Vries

3. Andere rechtspraak

In antwoord op een prejudiciële vraag heeft het Hof van Justitie, met een beroep op de artikelen 7 en 8 Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, helderheid verschaft over de regels die gelden voor het bewaren van biometrische en andere gegevens van veroordeelden. (HvJ EU 30 januari 2024, C-118/22, ECLI:EU:C:2024:97, *EHRC Updates* 2024/52, m.nt. R. Hoving (*Direktor na Glavna direksia „Natsionalna politsia” pri MVR - Sofia*))

Drie zaken waarin een gedetineerde met een psychische ziekte klaagt over het feit dat een plaatsing in een inrichting die een bij die ziekte passend regime heeft niet heeft plaatsgevonden, leiden bij de beoordeling door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens tot verschillende uitkomsten: EHRM 9 januari 2024, ECLI:CE:ECHR:2024:0109JUD003013821, *EHRC Updates* 2024/15 (*Miranda Magro/Portugal*); EHRM 20 februari 2024, ECLI:CE:ECHR:2024:0220JUD003660916, *EHRC Updates* 2024/70 (*I.L./Zwitserland*); EHRM 1 februari 2024, ECLI:CE:ECHR:2024:0202JUD003594318, *EHRC Updates* 2024/57 (*Pintus/Italië*).

Penitentiaire kort gedingen worden uitzondering, voor kwesties rond de plaatsing op de GVM-lijst komen ze nog wel voor: Hof Den Haag 16 januari 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:35; Rb. Den Haag 17 januari 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:401.

J.P. Balkema